

tinc d'exigir als meus deixebles una extraordinària atenció, essencialíssima en les classes de matemàtiques, no tinc cap inconvenient en dir-los-hi varies vegades, ja que sé que els exigeixo una cosa per ells molt difícil, que ja sé que a la seva edat l'atenció suposa violència de memòria, d'enteniment, de voluntat, d'imaginació, de tots els sentits i de tota la seva manera d'ésser, i que per tant em faig càrrec de què es distreguin tit seguit d'haver-los avisat; però els explico després com ens és aquesta violència del tot necessària, i recordant-los-hi que dels covards no se n'ha escrit ni una lletra, els demano la seva voluntària cooperació. Aquesta no falla. Dura pocs dies, és cert, mes si algú se n'estranya és que no coneix, com deïem, el que és aquesta edat, li manca el coneixement a què estem fent referència.

Conèixer la criatura és, a més a més, conèixer les seves qualitats i defectes, no caiguent en el vici de veure sempre en ells la part dolenta, o, al contrari, tancant els ucs a tots els seus defectes. Els pares pequen principalment per l'últim, pels primer els mestres. Ambdós extrems són vituperables.

En general, les criatures no són pas dolentes, les seves entremaliadures, atzagaiades, mancaments, més bé són fruit de flaqueza que de malícia; el que hi ha és que a vegades ens resulten pesades—aquesta és la locució veritable—i no volent sofrir-ho per una part, ni volent que ens pessigui l'escorçó del remordiment per altra, els atribuïm una maldat que no tenen, enganyant-nos a nosaltres mateixos. Es que els homes som més gògics a voltes del que sembla: no volent reconèixer el fracàs en nosaltres, el cerquem en el pròxim.

No vug dir, amb tot això, que aquesta edat no tingui les seves faltes, els seus vicis i defectes, que no hi hagi un bon nombre de criatures d'instints dolents, difícils d'encaminar. El bon pedagog sap, per exemple, que l'egoisme és molt freqüent en les criatures, vici que si no es combat enèrgicament, passarà prompte a matadegolla totes les tendències generoses que l'infant pugui tenir; sap que molt aviat es presenten veritables accessos d'ira que van avinagrant el caràcter pel que s'han de cohibir ja de beg principi i no excitar, com fan pares tan tontos que es diverteixen—trista